

Det bemærkes, at skriftlige beviser kan indgå i grundlaget for afgørelsen (og f.eks. citeres i sagsfremstillingen i dommen) uden hensyn til, i hvilket omfang dokumentet er oplæst, når det f.eks. er gengivet i referatform som led i forelæggelsen. Det vil således ikke længere forekomme, at parterne aftaler, at nærmere angivne dokumenter skal *anses* for dokumenteret.

Det foreslåede 1. pkt. omfatter ligesom den gældende regel bl.a. »bevisførelsen«. Dette udtryk omfatter også synbare bevismidler, f.eks. en genstand, som sagen angår.

Stk. 3, 1. pkt., om sagens optagelse til afgørelse svarer til det gældende § 365, stk. 2, 3. pkt.

I 2. pkt. foreslås en udtrykkelig regel om, at retten i stedet for straks ved hovedforhandlingens slutning at optage sagen til afgørelse med parternes samtykke kan udsætte sagen på parternes stillingtagen til rettens forligsforslag.

Formålet med 2. pkt. er at bringe retsplejelovens ordlyd i overensstemmelse med den praksis, der har udviklet sig, hvorefter retten kan vælge at foreslå parterne, at retten kommer med en tilkendegivelse vedrørende en doms forventede resultat, således at parterne herefter har en vis betænkningstid til at tage stilling til, om de på det grundlag ønsker at forlige sagen.

Bestemmelsen må ses i sammenhæng med, at de frister, der gælder for afsigelsen af domme i civile sager efter retsplejelovens § 219 regnes fra optagelsen af sagen til dom. Der henvises i den forbindelse til lovforslagets § 1, nr. 74, og bemærkningerne hertil.

Det foreslås, at udsættelse af sagen på parternes stillingtagen til rettens forligsforslag kun kan ske med parternes samtykke, idet parterne har fri rådighed over, om de vil overveje og eventuelt indgå forlig.

Der er ikke med brugen af ordet »forligsforslag« til sigtet nogen ændring i den nuværende praksis, hvorefter retten i givet fald normalt kommer med en mundtlig eller skriftlig tilkendegivelse af en doms forventede resultat. Da tilkendegivelsen fremsættes med henblik på parternes stillingtagen til, om de vil forlige sagen, er der i bestemmelsens forstand tale om et forligsforslag.

Det er altid op til retten, om den vil tilbyde parterne at fremsætte en tilkendegivelse af dommens forventede resultat, jf. ordet »kan«.

Stk. 4 og 5 fastslår, at parter og rettergangsfuldmægtige under visse betingelser kan deltage i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation. Efter *stk. 4* vil udgangspunkt være, at en part kan deltage i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation, hvis den pågældende er repræsenteret af en person, der er fysisk til stede i retten. Den foreslåede

regel giver retten mulighed for efter en konkret vurdering at afslå en anmodning om deltagelse i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation, hvis der i den enkelte sag er forhold, der gør, at parten ikke bør deltage i hovedforhandlingen på denne måde.

Er parten ikke repræsenteret, vil udgangspunktet efter *stk. 5* være det modsatte. En part, der ikke er repræsenteret i retten, eller dennes advokat eller anden rettergangsfuldmægtig vil efter den foreslåede bestemmelse alene kunne deltage ved anvendelse af telekommunikation, hvis dette af særlige grunde er hensigtsmæssigt.

Om deltagelse ved anvendelse af telekommunikation af særlige grunde er hensigtsmæssig, vil afhænge af en konkret vurdering. Navnlig i mindre sager kan en deltagelse ved anvendelse af telekommunikation lettere være hensigtsmæssig, fordi omkostningerne ved en længere rejse frem og tilbage står i misforhold til sagens betydning. Det bemærkes, at rejseomkostningerne ikke kun består i selve rejseudgifterne, men også i den medgåede tid, som en advokat vil kunne tage sig betalt for, og som for en part kan betyde mistet arbejdsfortjeneste.

Stk. 5 gælder også for parternes advokater eller anden rettergangsfuldmægtig. Forslaget giver således mulighed for, at parten selv deltager i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation, mens advokaten møder frem i retten, eller omvendt. Forslaget giver ligeledes mulighed for, at både parten og advokaten deltager i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation, enten fra samme sted eller fra hver sit sted.

Skal parten afgive forklaring under hovedforhandlingen, gælder yderligere reglerne i de foreslåede § 174, stk. 2 og 3 (lovforslagets § 1, nr. 64). Afgivelse af partsforklaring ved anvendelse af telekommunikation med billede forudsætter således, at dette er hensigtsmæssigt og forsvarligt, mens afgivelse af partsforklaring ved anvendelse af telekommunikation uden billede forudsætter, at det vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder, at forklaringen afgives i retten eller ved anvendelse af telekommunikation med billede, og at afgivelse af forklaring ved anvendelse af telekommunikation uden billede findes forsvarlig.

Skal der afgives forklaring af en anden part eller af et vidne eller en syns- og skønsmand (enten ved fremmøde i retten eller ved anvendelse af telekommunikation), gælder yderligere den foreslåede § 32 d i retsplejeloven (lovforslagets § 1, nr. 7). I denne situation forudsætter en parts deltagelse i hovedforhandlingen ved anvendelse af telekommunikation med billede så-